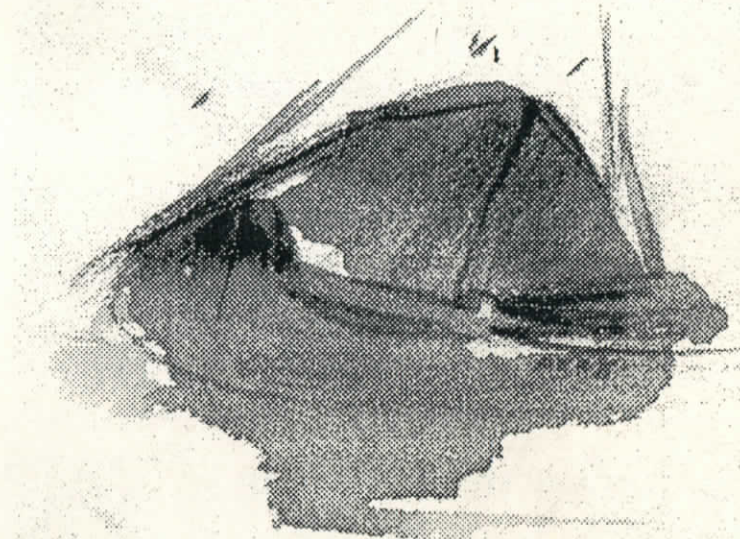


# CORSENDONCA

## Corsendonk bier

*Pater* zacht en donker

*Agnus* pittig en blond



Trimestrieel tijdschrift  
19<sup>de</sup> jaargang  
Nr. 4 december 2001  
ISSN 0779-5785



v.u.: Roger Van Mierlo  
Draaiboom 4  
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

## ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout  
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

## JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout  
Tel. 014/42.30.92

© *CORSENDONCA* : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : De oude schuur. Aquarel van Gustaaf Aerts

## CORSENDONCA



### Voorwoord

Nog enkele maanden en onze **Belgische frank** behoort tot het verleden. De Euro zal voor ieder van ons het nieuwe betaalmiddel worden. Ook onze heemkundekring heeft zijn prijzen omgezet naar de Euro. Het lidgeld voor het jaar 2002 wordt van 303 fr. naar 7,5 € omgezet. Dit is geen verhoging van het lidgeld. Voor de verkoop van boeken zijn de prijzen aangepast met een afronding naar onder toe, dit in het voordeel van de klant. Onze kring is één van de weinige die alle prijzen met de invoering van de Euro heeft verlaagd. De voorstelling van ons boek "**Oud-Turnhout de tijd van toen II**" was een succes. Enkele tientallen leden en sympathisanten waren aanwezig op deze voorstelling. Robin Hannelore was onze gastspreker. Hij vertelde uit zijn werken en ieder kon getuigen van zijn warm aanvoelen naar het volk en de natuur. Tenslotte vertelde onze Isidoor Mertens over zijn nieuwe boek "**Oud-Turnhout de tijd van toen II**". Met zijn verhaal over "**Peer Stoel**" waande zich iedereen op de kappersstoel van Peer of in "**Den Luien hoek**" op de hoek van "**Van de Bekenlaan en het Dorpsplein**". De verkoop van het boek loopt goed, op dit ogenblik zijn reeds  $\frac{3}{4}$  van de 635 exemplaren verkocht. De verhalen van Isidoor Mertens aangevuld met foto's uit ons archief geselecteerd door Roger Van Mierlo zijn ingeslagen bij het grote publiek. Het boek "**50 jaar parochie Zwaneven**" voorgesteld op 11 november in de kerk Zwaneven bracht de ganse parochie te been. De tentoonstelling in de kerk kon rekenen op veel bijval.

De samenwerking met de “werkgroep 50 jaar parochie Zwaneven” was ronduit schitterend.

Het boek gedrukt op uiteindelijk 783 exemplaren is volledig uitverkocht, dit op twee weken na de voorstelling.

Op donderdag 10 januari te 20 uur houden we onze **algemene jaarvergadering**. Ieder van u bent er meer dan welkom. De jaarvergadering is een brug tussen bestuur en leden, ook uw mening is belangrijk. Deze jaarvergadering gaat door in het Hofke van Chantraine.

“Het hofke van Chantraine” kunst en heemmuseum Oud-Turnhout richt dit najaareinde een tentoonstelling in: **“Vroolijk kerstfeest en gelukkig nieuwjaar”**.

Onder deze wens kan je tal van kerst- en nieuwjaarskaarten bewonderen. Allen verrukkelijke prentbriefkaarten uit vergeelde familie-albums. De oudste zelfs uit 1902. De tentoonstelling loopt tussen 15 december 2001 en 3 januari 2002. Een aanrader, en beslist een bezoekje waard. Het “Hofke van Chantraine” is gelegen in de Kerkstraat, dit in de pastorie. Op 15 december is het **“Kerstmarkt”** op het dorpsplein. Tal van Oud-Turnhoutse verenigingen stellen er hun producten voor, dit allen voor een goed doel, de opbrengst gaat naar Welzijnszorg. Onze heemkundekring zal net als voorgaande jaren aanwezig zijn op dit gebeuren. De Kerstmarkt loopt tussen 15 uur en 22 uur. Rustig rond kuieren, genieten van een hapje en een drankje, zeker doen. En loop eens langs onze stand voor een gezellige babbel of voor de aanschaf van Oud-Turnhoutse kerstkaarten of een boek. De inrichting van de kerstmarkt is in handen van K.W.B. centrum/Zwaneven en K.A.V. centrum.

**Driekoningen-wandeling.** Op 5 januari om 19.30 uur verzamelen geblazen aan het bezoekerscentrum De Liereman voor een sfeervolle avondwandeling naar de stal op de Hoge

Mierdse Heide. Onderweg is er een passende evocatie rond het Driekoningengebeuren. Zowel de deelname als de versnapering en de warme drank zijn gratis. Dit is een jaarlijks initiatief van de Oud-Turnhoutse Wielewaalafdeling De Wulp.

Zaterdag 12 januari te 19 uur is het de **Kerstboomverbranding** aan de voetbalvelden van KSVOT (Albert Sohiestraat). Gezellig rond het grote kampvuur. Aan meerdere standjes vind je versnaperingen. De pannenkoeken en chocomelk zijn traditiegetrouw gratis.

Ieder jaar zijn er talrijke kinderen aanwezig dit uit alle hoeken van onze gemeente. Een ontmoetingsplaats om aan elkaar het beste toe te wensen voor het nieuwe jaar 2002.

Deze kerstboomverbranding is een organisatie van: Toerisme Oud-Turnhout, in samenwerking met Vakantiegenoegens, de Jeugdraad en Goezet.

**Corsendonca** kan terugblikken op een goed gevuld jaar 2001. Vele van onze bestuurs- en actieve leden hebben hun beste beentje voorgezet. Met enige fierheid kunnen we dit jaar afronden met een prachtige samenwerking met het “Hofke van Chantraine”, “Bezoekerscentrum Landschap de Liereman” en de “werkgroep 50 jaar parochie Zwaneven”. We zijn met een kleine groep, en iedereen is nodig, ook in 2002.

Jan Sels

Voorzitter Heemkundekring Corsendonca.

## HET HOFKE VAN CHANTRAINE

KUNST- EN HEEMUSEUM OUD-TURNHOUT

### VROOLIJK KERSTFEEST EN GELUKKIG NIEUWJAAR



...Verrukkelijke prentbriefkaarten uit vergeelde familie - albums...

**TENTOONSTELLING 15 dec 2001 - 3 jan 2002**

Elke dag open van 10.00 tot 16.00 uur .  
Gesloten met Kerstmis en Nieuwjaar. Toegang gratis.

## Kerststallen in Oud-Turnhout

In de Sint-Bavokerk (Centrum).

Van zondag 2 december 2001 tot zondag 6 januari 2002.

Verlichte kerststal in de kerk. Dagelijks te bezichtigen van 9.00 tot 16.00 uur

organisatie Kerkfabriek Sint-Bavo

Op het dorpsplein (aan het gemeentehuis).

Van zaterdag 8 december 2001 tot zaterdag 12 januari 2002.

Verlichte Kerststal met levende dieren

organisatie K.W.B Centrum/Zwaneven

Aan de Sint-Antoniuserk (Oosthoven)

Van zaterdag 22 december 2001 tot zondag 6 januari 2002

Verlichte kerststal met levende dieren.

organisatie Kerkfabriek Sint-Antoniüs-Abt.

Aan de Kerk Onbevlekt Hart van Maria (Zwaneven)

Van zaterdag 22 december 2001 tot zondag 6 januari 2002

Verlichte kerststal in de voorhof van de pastorie

organisatie Kerkfabriek en Parochieteam Zwaneven



**Heemkundekring "Corsendonca" v.z.w.**

nodigt u uit op de

**STATUTAIRE ALGEMENE  
LEDENVERGADERING**

Deze vergadering gaat door in Het Hofke van Chantraine op  
donderdag 10 januari 2002 om 20 uur.

Agenda:

- activiteitenverslag 2001
- financieel verslag 2001
- verslag door de commissarissen voor 2001
- kwijting te verlenen aan de beheerders en commissarissen  
over het jaar 2001
- aanduiding van twee commissarissen voor het jaar 2002
- begroting 2002
- planning 2002
- varia

de secretaris,  
Rudy Cornelis

de voorzitter,  
Jan Sels

**Archieven in de provincie Antwerpen.**

Op het grondgebied van de provincie bevinden zich een  
rijksarchief, een provinciale archiefdienst, verschillende  
archiefdiensten van steden, gemeenten en andere lokale  
besturen, naast particuliere of privaatrechterlijke instellingen.

**Waarom archieven?**

Archiefdiensten bewaren de getuigenissen uit ons verre of  
nabije verleden. In vergelijking met bibliotheken en musea  
leggen zij zich niet toe op afzonderlijke voorwerpen zoals  
boeken, schilderijen, of meubelen. Ze bewaren het geheel van  
documenten die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten van  
overheden, personen of particuliere instellingen. Het gaat hierbij  
hoofdzakelijk om het geschreven of gedrukt erfgoed maar film-  
en geluidsbanden, foto's, plannen, tekeningen of prenten, en  
ook computerbestanden, maken hier evenzeer deel van uit.

Er ontstaan ook voortdurend nieuwe archieven die langzaam  
naar een archiefbewaarpplaats worden overgebracht. De toevloed  
is echter zo groot dat een selectie onvermijdelijk is. Wat niet  
van blijvend belang is, wordt onder de verantwoordelijkheid  
van archivariissen vernietigd.

Overheidsarchieven worden bewaard zodat iedereen ze vrij zou  
kunnen raadplegen, niet alleen voor historisch of genealogisch  
onderzoek, maar ook opdat de burger er zijn rechten mee zou  
kunnen bewijzen of de overheid blijvend verantwoording zou  
kunnen afleggen over haar beleid. Daarom gelden de principes  
van openbaarheid van bestuur ook voor de archieven.

Aangezien archiefdocumenten unieke en vaak kwetsbare  
stukken zijn, moeten archiefdiensten noodgedwongen strikte  
beschermmaatregelen nemen. Zo mag de raadpleging van

originele stukken enkel in een leeszaal en onder toezicht. Zij worden nooit voor onderzoek uitgeleend.

Onderzoek in archieven is maar mogelijk als die voldoende zijn beschreven. Archiefoverzichten, gidsen, zoek- en wegwijzers, inventarissen en indices maken het opzoeken van informatie mogelijk.

Daarnaast zijn archiefdiensten ook onderzoekscentra en trefpunten van cultureel leven. Zij geven hun actieve medewerking aan publicaties, tentoonstellingen en aan activiteiten van heemkunde en historische kringen.

### **De openbaarheid.**

De vrije toegang tot de bestuurlijke documenten van de overheid is een door de grondwet gewaarborgd recht. Behoudens enkele bij wet voorziene uitzonderingen kan iedereen alle documenten inzien, aanvankelijk bij de overheidsorganisatie waar ze zijn ontstaan, later bij de bevoegde archiefdienst.

De openbaarheid heeft ook zijn grenzen, bijvoorbeeld wanneer de veiligheid van de bevolking, de openbare orde of de internationale positie van België in het gedrang zou kunnen komen. De regeling is bijzonder strikt indien de openbaarmaking van gegevens afbreuk zou kunnen doen aan iemands persoonlijke levenssfeer. Daarom zijn akten van de burgerlijke stand, bevolkingsregisters en documenten waarin een waardeoordeel over iemand wordt uitgesproken, pas raadpleegbaar na honderd jaar.

Archieven die van een privé-persoon of een particuliere organisatie afkomstig zijn hebben hun eigen regels die worden vastgelegd in een overeenkomst met de schenker of bewaargever.

Het in een archiefbestand voorkomen van wettelijk beschermde of privacygevoelige gegevens wordt gesigneerd in de inventaris. De archiefmedewerkers kunnen u inlichtingen geven over de voorwaarden verbonden aan de raadpleging en de te volgen procedure.

### **Archiefdiensten**

In archiefdiensten zorgen de archivariissen en hun medewerkers ervoor dat de vele archieven toegankelijk worden gemaakt voor de bezoekers. In de leeszaal helpen zij de bezoekers bij hun onderzoek. Ze beschikken over overzichten van de bewaarde archieven.

Gedetailleerdere beschrijving is er en zijn terug te vinden in inventarissen en andere archieftoegangen die allemaal ter beschikking staan van de bezoekers.

Daarnaast beschikt aan archiefdienst over het algemeen over een uitgebreide en gespecialiseerde historische bibliotheek die ter plaatse kan worden ingekeken.

Verborgen voor het oog van het publiek besteden archiefdiensten en archiefinstellingen heel wat aandacht aan de goede materiële bewaring van de archieven die correct verpakt in speciaal daarvoor ingerichte magazijnen zijn opgeborgen. Voortdurende conservatie- en restauratiebehandelingen moeten ervoor zorgen dat ze niet verloren gaan.

Tenslotte groeien de bestanden en verzamelingen voortdurend aan. Archivariissen kijken erop toe dat geen documenten en archieven verloren zouden gaan die een bijdrage kunnen leveren tot de geschiedenis. Dit betekent een niet-aflatende aandacht en vele goede contacten met de instellingen, diensten, personen en verenigingen die vandaag deel uitmaken van het eigen dorp of streek

Zorgen dat dankzij het archief niet alleen het verleden maar ook het heden een toekomst krijgt is zonder twijfel de voornaamste opdracht van de archivariissen.

Het **Rijksarchief** is de bewaarplaats van alle overheidsarchieven van de federale, gemeenschaps-, gewest- en provinciale overheden. Het Rijksarchief dient ook toezicht uit te oefenen op het archiefbeheer door alle overheidsorganen. De provincie dient de archieven van meer dan 100 jaar oud neer te leggen in het Rijksarchief. Jongere archieven worden beheerd door een eigen provinciale archiefdienst.

Een deel van de oude archieven van lokale instellingen werd in de Franse Tijd genationaliseerd. Dat waren niet alleen de archieven van opgeheven kloosters en ambachten maar vooral ook de rechterlijke archieven van de afgeschafte schepenbanken en leen- en cijnshoven. Deze "staatsarchieven" werden nadien overgedragen aan het Rijksarchief. In de loop der jaren werden zij aangevuld met andere lokale archieven. Heel wat plattelandsgemeenten vonden het overigens veiliger hun oude niet-rechtelijke archieven bij het Rijksarchief in bewaring te geven. Recent kwam er echter een omgekeerde beweging op gang om lokale archieven onder bepaalde voorwaarden naar de archiefdienst van de gemeente van oorsprong te laten terugkeren.

**Steden en gemeenten** staan zelf in voor de bewaring van hun archief. Sommigen hebben daartoe eigen professionele archiefdiensten uitgebouwd. In kleine gemeenten is dat vaak een éénpersoonsbedrijf of wordt de taak vervuld door een lid van de gemeenteadministratie.

Daar waar een gemeentelijke of stedelijke archiefdienst bestaat,

worden de archieven die in de Franse tijd werden overgebracht, systematisch aangevuld met die van alle gemeentelijke instellingen en diensten. Naast bestuurlijke kan men er ook particuliere archieven aantreffen.

Op deze wijze wordt een belangrijk gemeentelijk erfgoed opgebouwd. Door het feit dat iedere burger deze archieven mag raadplegen, zijn deze instellingen de plaats bij uitstek om zowel de actualiteit als de geschiedenis van de eigen gemeente op een actieve manier beter te leren kennen.

**O.C.M.W. en kerkfabrieken** moeten eveneens de zorg voor hun archieven op zich nemen. Enkele van deze lokale besturen bewaren ze zelf, in vele gevallen zijn zij ondergebracht bij het Rijksarchief of bij een gemeentelijke archiefdienst.

Het **provinciebestuur van Antwerpen** verstrekt subsidies aan projecten waarbij lokale besturen personeel aanwerven om hun archieven te ontsluiten of te bewerken. Vooral initiatieven of voostellen waarbij er boven- of binnengemeentelijk wordt samengewerkt, worden aangemoedigd.

**Particuliere archieven**, bedrijven of genootschappen zijn niet verplicht hun archief te bewaren of het open te stellen voor het publiek. Gelukkig zijn vele personen, families, verenigingen en bedrijven zich bewust van de waarde en het belang van hun archieven als onderdeel van het cultureel erfgoed van onze gemeenschap. Zowel in het verleden als vandaag, schenken heel wat particulieren hun archieven aan instellingen die deze dan verder bewaren, ontsluiten en ter beschikking stellen van de geïnteresseerden. Een klein aantal bedrijven of instellingen heeft wel een eigen archiefdienst uitgebouwd.

U kan deze archieven dus vinden in openbare en andere archiefdiensten, of instellingen die zich in het bijzonder hebben toegelegd op het verwerven en bewaren ervan.

Overheidsarchieven zijn voor het grootste gedeelte openbaar, particuliere archieven zijn per definitie niet openbaar. Particuliere schenkers of bewaargevers kunnen bovendien bijzondere voorwaarden verbinden aan de raadpleging.

### **Wenst u meer informatie?**

De geactualiseerde informatie met betrekking tot archiefdiensten in de provincie Antwerpen kan u terugvinden op de website van KAPA, Kring van archivariissen in de provincie Antwerpen.

KAPA per adres Stadsarchief Antwerpen Venusstraat 11, 2000 Antwerpen

tel:03/2069411

<http://www.kapa.be>

Voor onze gemeente Oud-Turnhout kan u steeds beroep doen op:

- de informatieambtenaar van de gemeente: Ivo Van der Steen 014/462206.
- de gemeentelijke medewerker Toerisme, heemkunde : Bea Geudens 014/479494
- de secretaris heemkundekring Corsendonca: Rudy Cornelis 014/426585

Jan Sels.

**1 januari 2002**

**25 jaar na de fusies van gemeenten.**

### **Oud-Turnhout fusies NEEN**

#### **DEEL 1 van 5**

In deze vijfdelige bijdrage willen we even stilstaan bij een gebeuren van 25 jaar geleden, namelijk de fusies van gemeenten. Dat ook het gehucht Schoonbroek en het Kijkverdriet behoorde tot onze gemeente zullen vele onder ons nog herinneren. Onze gemeente ging destijds hevig in verzet tegen de fusieplannen.

Toenmalig Burgemeester Jan Nuyts heeft vele uren besteed om onze gemeente te redden uit het kluwen van de stad Turnhout. Een Burgemeester die het opnam voor zijn gemeente, en mede dankzij zijn inzet is onze gemeente zelfstandig gebleven.

#### **Wat vooraf ging**

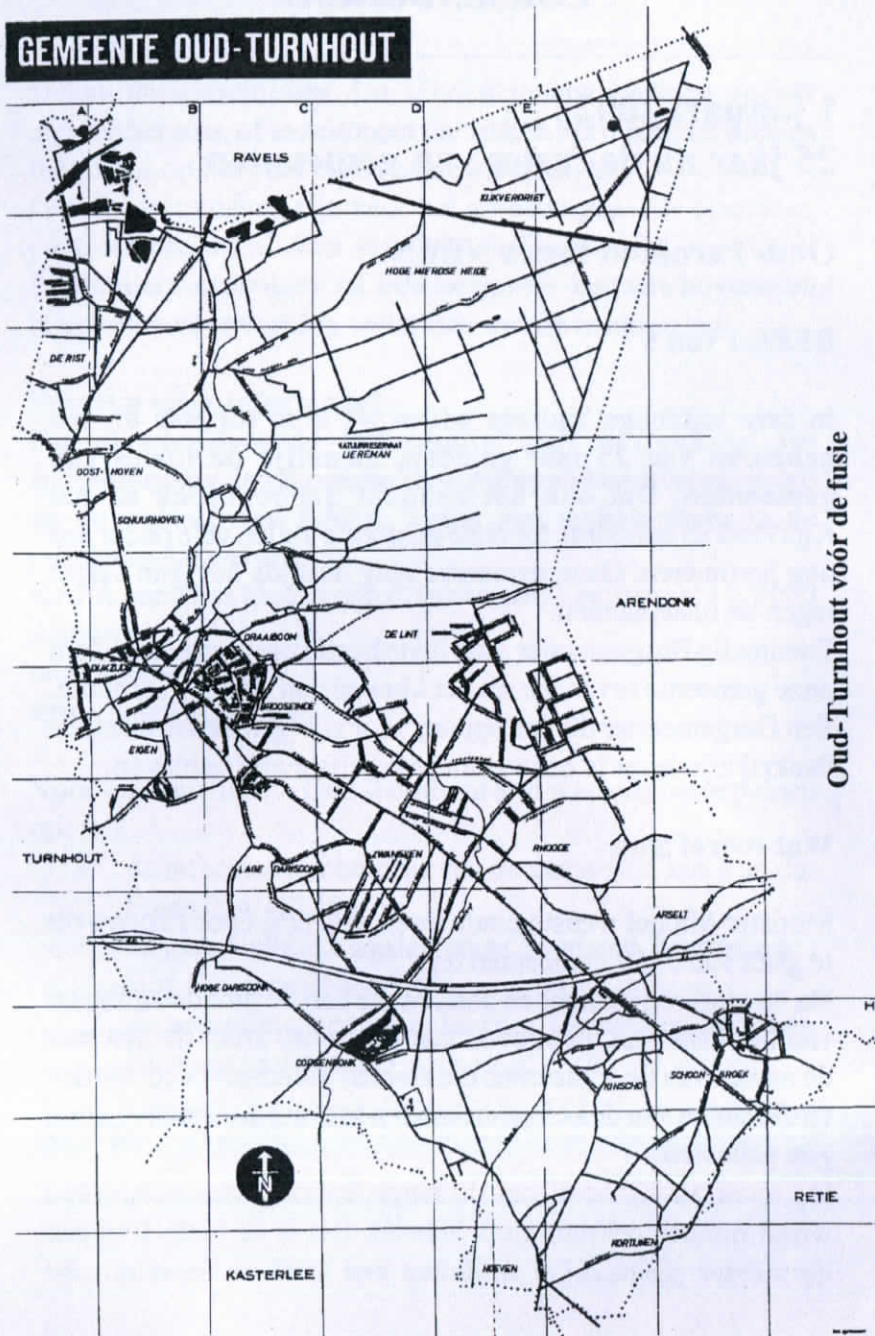
Minister Michel wenste einde jaren zeventig door fusies over te gaan van 2359 gemeenten naar 595.

Na de motieven te hebben ontleed die aan de grondslag liggen van het fusieplan, publiceert een Brusselse krant de lijst met de namen van de gemeenten die zouden samengevoegd worden en de namen van de kerngemeenten waarrond de samenvoeging zou gebeuren.

De noodzakelijkheid van de hergroepering van gemeenten wordt momenteel niet meer betwist. Het is de bedoeling aan de nieuwe plaatselijke entiteiten een sterkere economische



## GEMEENTE OUD-TURNHOUT



Oud-Turnhout vóór de fusie

functie, ruimere financiële mogelijkheden en een rationele uitstraling te verlenen. Zo kan de decentralisatie in de hand gewerkt worden.

In het regeerakkoord van januari 1972 werd de voortzetting van het fusiebeleid in het kader van de wet 23 juli 1971 in uitzicht gesteld. Minister Van Elslande zou vastbesloten zijn ermee door te gaan. In een brief aan de provinciegouverneurs kondigde hij aan dat tijdens het tweede halfjaar van 1972 over het gehele land een multidisciplinaire wetenschappelijke enquête over de samenvoeging en federale- en agglomeratievorming zal gehouden worden. Op basis van deze studie zouden dan voorstellen betreffende de herstructurering van de gemeenten geformeerd worden. Deze voorstellen zouden begin 1973 aan de minister van Binnenlandse Zaken moeten voorgelegd worden.

**De eerste voorstellen**

Van haar kant heeft de administratie van het departement van Binnenlandse Zaken zich tijdens de jongste jaren bezig gehouden met dit fusieprobleem en studies verricht die tot omvangrijke documenten werden gebundeld. De H. Van Elslande wijst erop dat die dossiers niet op zijn verzoek werden aangelegd en niet noodzakelijkerwijze stroken met zijn visie op het fusieprobleem. Maar hij gaat er van uit dat de uitslagen van deze eerste enquête ongetwijfeld elementen bevatten die nuttig zullen zijn voor de provinciegouverneurs wanneer deze in de verschillende fasen van de studie zullen geraadpleegd worden. Uit de eerste enquête heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken al enkele voorstellen gedistilleerd. Voor samenvoeging worden minimum cijfers voorgesteld van 5000 inwoners en 3000 hectaren rekening houdend met de gewestelijke eigenheden. Een geringe oppervlakte zou enkel

kunnen aanvaard worden wanneer zij gecompenseerd wordt door een bevolkingscijfer dat de 5000 eenheden ruim te boven gaat. Anderzijds zou in schaars bevolkte streken een fusie met minder dan 5000 inwoners slechts aanvaard worden, indien de oppervlakte tot het maximum werd opgedreven.

### Categorieën

De gemeenten zouden heringedeeld worden in verschillende categorieën. Op het hoogste niveau bevinden zich de vijf grote agglomeraties 'Antwerpen, Gent, Brussel, Luik en Charleroi'. Daarna komen stadsgedeelten zoals La Louvière, Verviers, Kortrijk en Leuven die op dezelfde manier als Brugge zouden uitgebouwd worden tot centra van regionale bezieling. Zij zouden de middelen moeten krijgen om die rol behoorlijk te kunnen vervullen. Naast de regionale bezielingskernen zouden ook nog aanzienlijke en evenwichtige randgemeenten kunnen gevormd worden. Aangenomen wordt dat deze grote centra in districten zouden kunnen ingericht worden voor het bijhouden van de burgerlijke stand.

Een derde categorie omvat de middelgrote of kleine stadscentra (Binche, Couvin, Andenne, Hoei, Herve, Deinze, Lier, Diest, enz.) waarvan de oppervlakte 10.000 hektare kan bereiken of zelfs overtreffen indien de nabijgelegen industrieterreinen worden meegerekend. Een merkwaardige bijzonderheid: de administratie weerhield als verschillende gemeenten betrekkelijk nabije centra omdat zij de mening toegedaan is dat zij onderling een voldoende verschillend bestaan hebben.

Wat de middelgrote en kleine stadscentra betreft zouden in sommige gevallen hulpkantoren kunnen behouden worden in bepaalde gemeentehuizen.

De rest van het land zou geboetseerd worden op basis van de

twee samengevoegde criteria: 5000 inwoners en 3000 hectare met hergroeperingen rond de dienstencentra mogelijk. In deze categorie zijn de oppervlakten soms heel groot en heeft een aantal gemeenten met minder dan 2500 inwoners deze fusies moeten aanvaarden, hetzij omdat de oriëntering van de bevolking geen ruimere groepering mogelijk maakte, dan wel omdat de bodemgesteldheid of de verbindingen dit vergden. In sommige gemeenten zal het wellicht nodig zijn voormalige gemeentehuizen te behouden voor bepaalde administratieve diensten, ten einde de bevolking al te grote verplaatsingen te besparen.

### Nieuwe indeling

Indien men elke grote agglomeratie voor een eenheid aanreken, zou de regionale indeling van de nieuwe plaatselijke eenheden er als volgt uitzien: Brussel 1 gemeente, Nederlands taalgebied 300 gemeenten, Franstalig gebied 286 gemeenten, Duitstalig gebied 8 gemeenten, zegge in totaal 595 eenheden tegen 2675 in 1928 en 2359 in 1972. In de provincie Antwerpen zou het aantal gemeenten dalen van 144 tot 56. Met meer dan 600.000 inwoners zou Antwerpen een zeer belangrijke agglomeratie worden. In Brabant zouden de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven nog slechts uit 63 gemeenten bestaan, tegen 206 voorheen. In die arrondissementen telt men momenteel 90 gemeenten met minder dan 2500 inwoners. Deze laatste categorie zou wegvallen en slechts zes gemeenten zouden geen 5000 zielen tellen.

De provincie Limburg zou, hetgeen trouwens nu reeds het geval is, met het kleinste aantal gemeenten uit de bus komen: 51 in plaats van 136. De categorie minder dan 2500 zou na de fusies nog slechts door een enkele eenheid (Lauw met 2088 inwoners) vertegenwoordigd zijn, terwijl zij er nu 71 omvat.

## CORSENDONCA

---

West-Vlaanderen zou de enige Belgische gouw zijn zonder gemeente met minder dan 5000 inwoners.

Het minimumstreefcijfer zou dus over het gehele grondgebied bereikt zijn. Het aantal gemeenten zou van 182 slinken tot 58. In Oost-Vlaanderen zouden er van de 241 gemeenten nog 72 overblijven. Geen enkele eenheid zou minder dan 2500 inwoners tellen en slechts drie zouden het cijfer 5000 niet halen.

### **Antwerpen**

In de provincie Antwerpen zou de toestand er na de uitvoering van het fusieplan als volgt uitzien:

#### **Grote agglomeratie Antwerpen**

Antwerpen, Berchem, Borgerhout, Burcht, Deurne, Doel, Edegem, Ekeren, Hoboken, Kallo, Merksem, Mortsel, Wilrijk, Zwijndrecht.

618.332 inwoners, 29.986 ha.

#### **50.000 inwoners en meer**

### **Mechelen**

Mechelen, Heffen, Heindonk, Hofstade, Hombeek, Leest, Muizen, Sint-Katelijne-Waver, Walem.

96.733 inwoners, 10.377 ha.

#### **20.000 tot 49.999 inwoners**

### **Turnhout**

Turnhout, Oud-Turnhout,

46.266 inwoners, 10.377 ha.

## CORSENDONCA

---

### **Lier**

Lier, Emblem, Koningshooikt,  
34.382 inwoners, 10.377 ha.

### **Hemiksem**

Hemiksem, Niel, Schelle,  
28.519 inwoners, 1.853 ha.

### **Wommelgem**

Wommelgem, Borsbeek, Wijnegem  
24.139 inwoners, 2.476 ha.

### **Kontich**

Kontisch, Aartselaar, Waarloos,  
23.132 inwoners, 3460 ha.

### **Kapellen**

Kapellen, Hoevenen, Stabroek,  
22.348 inwoners, 5166 ha.

### **Willebroek**

Willebroek, Blaasveld, Tisselt,  
21.702 inwoners, 2.295 ha.

### **Boechout**

Boechout, Hove, Lint, Vremde,  
20.408 inwoners, 3.226 ha.

## CORSENDONCA

---

### 10.000 tot 19.999 inwoners

#### **Beerse**

Beerse, Vlimmeren, Vosselaar,  
18.382 inwoners, 8.512 ha.

#### **Westerlo**

Westerlo, Morkhoven, Wiekevorst,  
17.948 inwoners, 6518 ha.

#### **Balen**

Balen, Olmen  
17.820 inwoners, 7289 ha.

#### **Nijlen**

Nijlen, Bevel, Kessel  
17.105 inwoners, 3289 ha.

#### **Putte**

Putte, Beersel, O.L.Vrouw-Waver  
16.807 inwoners, 4.560 ha.

#### **Heist-op-den-Berg**

Heist-op-den-Berg, Hallaar,  
16.012 inwoners, 3.583 ha.

#### **Booischoot**

Booischoot, Houtvenne, Hulshout, Ramsel, Westmeerbeek,  
15.870 inwoners, 4.076 ha.

## CORSENDONCA

---

#### **Bornem**

Bornem, Hingene, Weert  
15.182 inwoners, 4.355 ha.

#### **Grobbendonk**

Grobbendonk, Bouwel, Pulle, Vorselaar  
14.812 inwoners, 6.605 ha.

#### **Olen**

Olen, Noorderwijk, Oevel,  
14.043 inwoners, 2.273 ha.

#### **Brecht**

Brecht, Sint-Lenaerts,  
13.225 inwoners, 8.886 ha.

#### **Rumst**

Rumst, Reet, Terhagen,  
13.141 inwoners, 1.673 ha.

#### **Westmalle**

Westmalle, Oostmalle, Zoersel,  
12.241 inwoners, 7.326 ha.

#### **Wuustwezel**

Wuustwezel, Loenhout,  
11.768 inwoners, 4.251 ha.

#### **Vorst**

Vorst, Eindhout, Veerle,  
11.619 inwoners, 4.251 ha.

### **Bonheiden**

Bonheiden, Rijmenam,  
11.601 inwoners, 3.116 ha.

### **Schilde**

Schilde, Halle,  
11.507 inwoners, 3.344 ha.

### **Herenthout**

Herenthout, Itegem  
11.436 inwoners, 4.011 ha.

### **Puurs**

Puurs, Breendonk, Liezele, Lippelo, Oppuurs, Ruisbroek,  
17.822 inwoners, 4.338 ha.

### **5.000 tot 9.999 inwoners**

### **Broechem**

Broechem, Oelegem, Ranst,  
9.931 inwoners, 3.519 ha.

### **Ravels**

Ravels, Poppel, Weelde,  
9.523 inwoners, 9.186 ha.

### **Kasterlee**

Kasterlee, Lichtaart,  
9.407 inwoners, 5.724 ha.

### **'s-Gravenwezel**

's-Gravenwezel, Sint-Job-in-'t-Goor,  
7.653 inwoners, 2.208 ha.

### **Hoogstraten**

Hoogstraten, ½ Minderhout, Wortel,  
7.588 inwoners, 2.703 ha.

### **Lille**

Lille, Poederlee, Wechelderzande,  
7.238 inwoners, 4.083 ha.

### **Mariekerke**

Mariekerke, Sint-Amands,  
6.162 inwoners, 899 ha.

### **Zandhoven**

Zandhoven, Massenhoven, Pulderbos, Viersel,  
8.162 inwoners, 3.008 ha.

### **Meer**

Meer, Meerle, ½ Minderhout  
5.948 inwoners, 6.261 ha.

### **Merksplas**

Merksplas en een deel van Baarle-Hertog  
5.058 inwoners, 4.400 ha.

### **Ongewijzigd**

Een aantal gemeenten blijven ongewijzigd. Het zijn:  
Schoten, 29.757 inwoners, 2.958 ha.

Geel, 29.270 inwoners, 10.842 ha.  
Brasschaat, 28.475 inwoners, 3.833 ha.  
Mol, 28.475 inwoners, 11.419 ha.  
Herentals, 18.736 inwoners, 2.933 ha.  
Boom, 16.601 inwoners, 736 ha.  
Duffel, 13.813 inwoners, 2.273 ha.  
Kalmthout, 12.778 inwoners, 6305 ha.  
Essen, 10.805 inwoners, 4.213 ha.  
Arendonk, 9.962 inwoners, 5.657 ha.  
Berlaar, 9.559 inwoners, 2.490 ha.  
Meerhout, 8.575 inwoners, 6.122 ha.  
Rijkevorsel, 8.349 inwoners, 4.727 ha.  
Dessel, 7.505 inwoners, 2.703 ha.  
Herselt, 70418 inwoners, 5.811 ha.  
Retie, 6.589 inwoners, 4.156 ha.  
Baarle-Hertog, 2.158 inwoners, 748 ha.

### Sint Niklaas verhaal

De nacht van 5 op 6 december, Sint Niklaasnacht. Het was bitterkoud buiten, de ganse streek rond Turnhout was met een dikke laag sneeuw bedekt. Daarop was het beginnen te vriezen, zodat de wegen er spekglad bij lagen.

St. Niklaas die sedert begin november reeds in het land was om snoep en speelgoed te brengen bij de brave kinderen, stond voor een hopeloze zaak. Hoe moest hij nu met zo'n weer bij de kinderen geraken? Zijn wit paard kon hij toch niet van stal halen met zo'n weer, die kon met dat ijs op de weg zeker niet op zijn poten blijven staan, erger nog hij zou zijn poten kunnen breken. Te voet alles nog afwerken ging zeker niet, daar was hij te oud voor. Hij zat werkelijk met zijn handen in zijn haar na te denken hoe hij dit zou kunnen oplossen. Tot zwarte Piet, zijn trouwe knecht, die veel jonger was dan hij en bijgevolg ook moderner in gedachte en daden, met een lumineus idee voor de dag kwam. Leefde men niet in de 20<sup>ste</sup> eeuw en was het vervoer met paard en of ezel lang al niet voorbij? Konden zij geen auto huren? Dit zou veel mindere risico meebrengen en men kon meer speelgoed meenemen zodat zij de ronde van die avond vlugger zouden afgewerkt hebben. Een auto huren. Allemaal goed en wel, maar wie zou die auto besturen? De heilige man zelf voelde zich daar toch te oud voor, maar langs de andere kant was het gedacht van Piet nog zo slecht niet. Zo zaten ze daar een poosje in gedachten verzonken tot Piet eensklaps zij: "Ik zal die auto wel besturen, ik heb wel geen rijbewijs maar met zo'n weer blijven de gendarmen en de politiemensen ook wel binnen". De Sint was niet zo direct te vinden voor Piet zijn voorstel, maar na heel wat wikken en wegen liet de heilige man zich dan toch vermurwen en stuurde

zijn knecht er op uit om een wagen te huren. Reeds na een vijftal minuten was Piet al terug met een mooie grote limousine, waarin men het speelgoed goed kon laden. Het vehikel was minstens 25 jaar oud en had zichtbaar zijn beste dagen gehad al lang gehad, maar och kom, hij reed nog.

De wagen werd volgeladen en Piet zette zich achter het stuur. Toen ook Sint Niklaas had plaatsgenomen startte Piet de auto en zo ging het richting Oud-Turnhout. De nieuwbakken chauffeur deed zijn uiterste best. Na enkele kilometers naar links en rechts van de baan gereden te hebben, kreeg hij het ding onder controle en reden zij in de richting van de Oude Arendonkse baan waar de Sint zijn ronde zou beginnen.

Wat waren de kinderen blij dat zij de Heilige man zagen. Zij hadden wat later mogen op blijven in de hoop dat de brave man nog zou komen. En daar was hij dan met het zo verwachte speelgoed en snoep. Iedereen was tevreden, omdat de Sint hen ondanks het barre weer niet vergeten was.

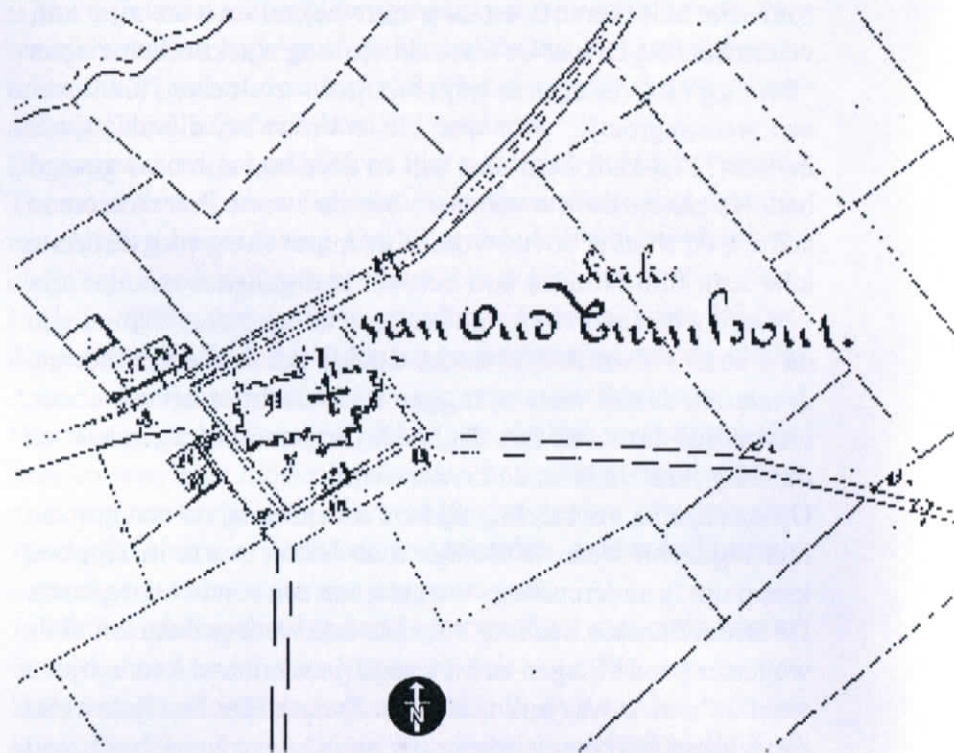
In elk huisgezin waar hij aanklopte werd hij met open armen ontvangen en werd voor hem en ook voor Piet een goeien borrel ingeschonken tegen de koude buiten. Na menige kindertjes bezocht te hebben, begonnen de pieperkes die Sint gedronken had naar zijn hoofd te stijgen. De kindervriend kon er zo goed niet meer tegen, en al vlug stond hij wankelend op zijn benen, zodat Piet die minder gedronken had, want die moest rijden, de goede man moest ondersteunen om naar de auto te gaan, tot plots Sint Niklaas op de gladde weg uitgleed en tegen de grond ging. Met zijn mijter scheef op zijn hoofd en met een verwarde baard werd hij door zijn knecht recht geholpen en in de wagen geholpen. Verbouwereerd door hetgeen er gebeurd was met zijn baas, wilde zwarte Piet de auto starten. Maar o wee! de auto startte niet, hoe dikwijls hij ook probeerde.

Piet sukkelde en vloekte dat horen en zien verging, zodat de Sint die half versuft en nog niet bekomen van zijn val, verontwaardig en met iet-wat dubbele tong zijn knecht berispte: "Bent gij niet verlegen in mijn bijzijn zo te vloeken, bid liever een weesgegroetje, voor ons Lieve-Vrouwke, die zal u wel helpen". Piet keek hem eens aan en deed wat zijn baas gezegd had. Na enkele devote stiltes probeerde zwarte Piet weerom te starten, en wonder boven wonder de motor sloeg voor de eerste keer aan. Sint Niklaas kon het zelf niet geloven en uitte zijn verbazing met een vloek van het zuiverste gehalte: "Nondedju da's straf"! Zwarte Piet dacht dat hij het in Keulen hoorde donderen, durfde niets te zeggen maar dacht er het zijne van, een heilige die zo vloekte dat had hij nog nooit meegemaakt en dan nog Sint Niklaas, de kindervriend.

Op een drafje, voorzichtig rijdend kwamen zij na een uur aan hun logement waar de Heilige man lekker warm in zijn bed kroop om 's anderendaags weerom aan een ronde te beginnen. De strooidiensten hadden 's nachts hun werk gedaan zodat de wegen er goed bijlagen en hij terug zijn schimmel kon berijden want zo'n auto was ook niet alles. Zwarte Piet had liever met de wagen blijven rijden, dit was voor hem heel wat comfortabeler dan langs het paard van zijn baas te lopen. Maar baas is baas en deze beslist.

Toen rond 20 december Sint Niklaas en zwarte Piet terug naar de hemel trokken om plaats te maken voor het Kerstmannetje en Piet zijn wedervaren vertelde, bleek niemand hem te geloven. Een heilige vloekt niet en men begon hem met een scheel oog te bekijken, daar men dacht dat Piet alles zo maar vertelde omdat hij niet meer met de wagen had mogen rijden.

Isidoor Mertens



### Vondstberichten Oud-Turnhout

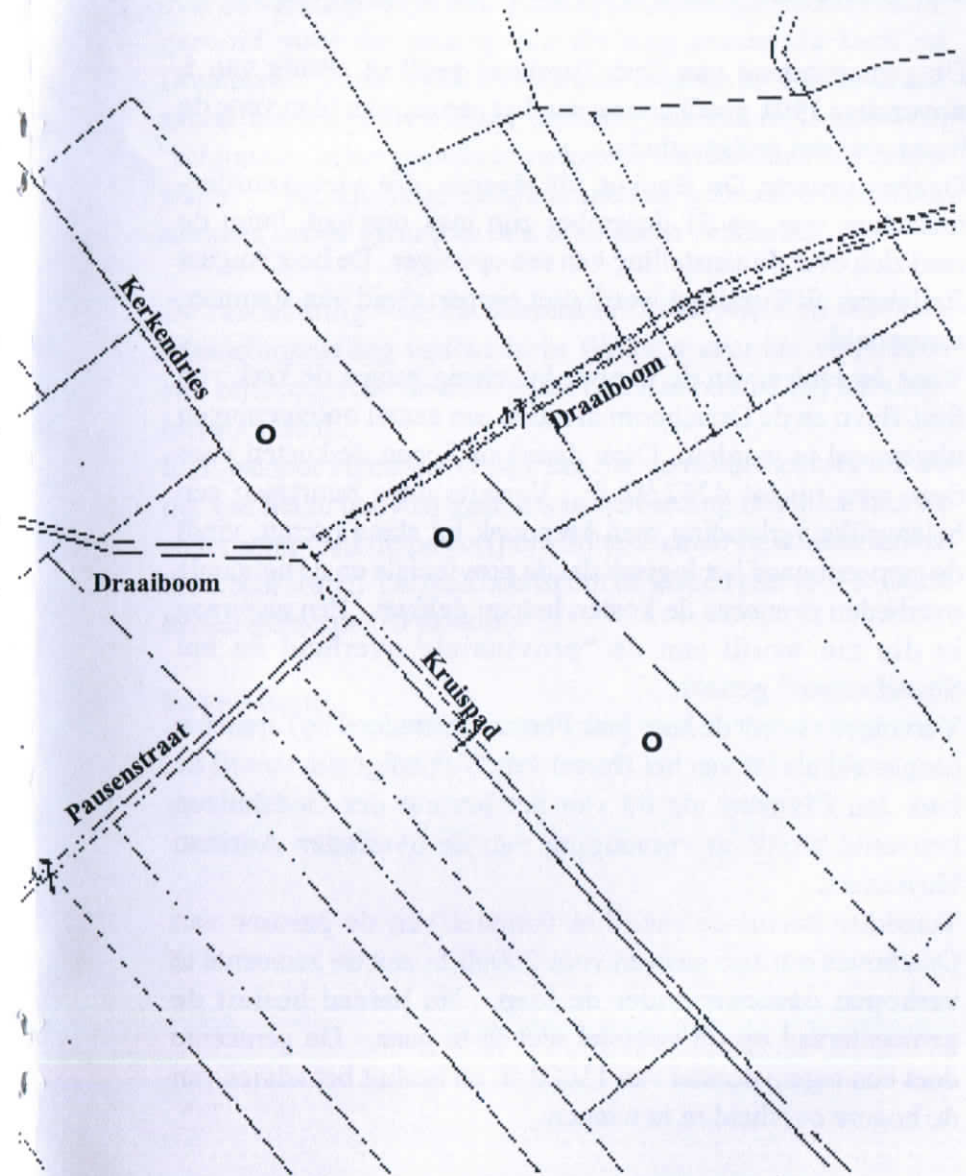
In 1972 zijn op drie plaatsen Draaiboom, Kruispad en Kerkendries enkele silexartefacten aangetroffen waaronder 2 schrapers 1 kling en afslag

De vondsten concentreren zich rond een vennetje van enkele meters doorsnede op de hoek van de Draaiboom en Kruispad.

In de jaren 1960 was er een ophoging.

G. Aerts

legende: **O** = steentijd





## De gemeenteraad 100 jaar geleden

De gemeenteraad van Oud-Turnhout geeft in zitting van **5 november 1901** goedkeuring aan het aangepaste plan voor de bouw van een godsgasthuis.

Gezien veearts De Backer uit Beerse, die vleeskeurder-toezichter was, op 31 december zijn taak neerlegt, buigt de raad zich over de aanstelling van een opvolger. De heer August Bellekens uit Turnhout wordt met eenparigheid van stemmen aangesteld.

Voor de aanleg van de nieuwe buurtweg tussen de kerk van Sint-Bavo en de Draaiboom dienden een aantal onteigeningen uitgevoerd te worden. O.m. daardoor liepen de kosten voor deze weg op tot 4252,92 fr. Vermits deze buurtweg een belangrijke verbinding met Arendonk tot stand brengt, vindt de gemeenteraad het logisch dat de provinciale en de nationale overheden eveneens de kosten helpen dekken. Een aanvraag in die zin wordt aan de "provinciale overheid en het Staatsbestuur" gericht.

Vervolgens wordt de heer Jaak Peeters (uittredend lid) opnieuw aangesteld als lid van het Bureel van Weldadigheid, terwijl de heer Jan Clymans als lid van het bestuur der Godshuizen benoemd wordt in vervanging van de overleden Adriaan Huysmans.

Tenslotte neemt de raad het voorstel van de pastoor van Oosthoven om zijn pastorij voor 20000 fr. aan de gemeente te verkopen opnieuw onder de loep. Na beraad besluit de gemeenteraad op dit voorstel niet in te gaan. De gemeente doet een tegenvoorstel van 15000 fr. en besluit het advies van de hogere overheid in te winnen.

De gemeenteraad van **29 november 1901** buigt zich uitsluitend over de verkoop van eiken. Enerzijds dienen een aantal bomen gerooid voor de aanleg van de weg tussen de kerk en Draaiboom. Anderzijds liet juffrouw Donnez uit Turnhout een aantal bomen rooien langs de Kuiltjesstraat in Oosthoven, "schijnende in het gedacht te verkeeren dat deze haar eigendom waren". Vermits deze laatste bomen op gemeente-eigendom stonden, zal de gemeente ook deze eiken verkopen.

De raadszitting van **28 december 1901** stemt in met een schadeloosstelling van weduwe Willems voor het verplanten van een haag voor de aanleg van de Draaiboom. Zij ontvangt hiervoor 20 fr.

E.H. pastoor Hermans vraagt aan het gemeentebestuur om de put van het te bouwen gasthuis in verbinding te stellen met de waterpomp van de pastorij om zo te kunnen beschikken over drinkbaar water. De raad beslist om de kosten hiervoor te delen tussen gemeente en pastoor.

Hugo Miguet

## Uit mijn dagboek

### donderdag 23 november 1995

15,45 uur, mistroostig weer, wel geen regen, maar klammig overtrokken herfstweer, ook niet koud, maar nattig koud, koude die onaangename rillingen door uw lichaam jagen, een koude om binnen te blijven bij een genoeglijke warmte die mij aanzet tot schrijven want het is weerom een tijd geleden dat ik nog iets in mijn dagboek neergepend heb.

Na een prachtige zomer, de heetste sinds vele jaren, zitten wij nu in een zachte herfstperiode, najaarsstormen blijven achterwege. Nu en dan fikse regenbuien, dan weer fris vriesweer om gezapig over te schakelen naar zachte temperaturen, tot 18 graden, te warm voor de tijd van het jaar. Zo is het ook in de herfst van ons leven. De ene dag klagen over pijn in de nek en armen, zich niet goed voelen, de andere dag u prima voelen, te goed voor de ouderdom die men heeft. Men wil of denkt dat men nog bergen kan verzetten, doch de ouderdom eist zijn tol en uiteindelijk legt men zich neer en berust men in zijn lot met de hoop nog enkele jaren te mogen genieten. De cyclus van de natuur laat zich voelen en daar is niet aan te ontkomen.

De eindejaarsfeesten komen er aan. De grote heilige, Sint Cecilia, patrones van de zangkoren, harmonies en fanfares opent de stoet, gevolgd door Sint Elooi de patroon van de staalbewerkers en de smeden, dan volgt Sint Barbara die de patrones is van de cementbewerkers, de pompiers en de mijnwerkers. Als sluitstuk hebben we dan nog de 6<sup>de</sup> december de dag van Sint Niklaas.

Op de naamdagen van Sint Barbara, Sint Elooi, en Sint Cecilia werd er door de verschillende verenigingen die die heiligen in hun vaandel droegen herdacht, zij dankten dan hun

beschermheilige voor zijn of haar bescherming gedurende het afgelopen jaar. Op die naamdag werd er ook geteerd, dan was het hun teerdag. Zo'n teerdag begon gewoonlijk met het bijwonen van de Heilige Mis, die op die dag speciaal voor hun beschermheilige werd opgedragen, en waarin zij dan de gunsten van hun heiligen af smeekten en hem of haar om bescherming vroegen op de gevaren die hun werk soms mee bracht.

Na deze misviering werden in de voormiddag reeds de verschillende herbergen die het dorp rijk was bezocht, en werd er reeds een stevige pint gedronken. Rond twee uur ging men naar huis om zijn reeds lichte roes uit te slapen, om dan 's avonds weerom fit te zijn voor het eigenlijke teerfeest. Destijds bestond zo'n maaltijd gewoonlijk maar uit één schotel; konijn, mosselen, stoofvlees, vol au vent of stokvis. Het nagerecht bestond meestal uit een spie Kempische vlaai of taart met veel crème beurre. Dit alles werd nadien rijkelijk overgoten met heerlijk gerstenat. Soms werd er wel eens ruzie gemaakt door het vele drinken, want wanneer het bier in de man is, is de wijsheid in de kan, doch dit werd vlug bijgelegd want het stond niet om op zo een dag ruzie te maken. Trouwens, de pastoor en de burgemeester waren gewoonlijk als eregenodigden aanwezig. Dus opletten en een beetje fatsoen houden was de boodschap.

Waar ik nu over schrijf zijn herinneringen uit mijn kinderjaren. Zelf heb ik als jonge man veel teerfeesten meegemaakt. Of dit nu nog zo bestaat weet ik niet, misschien in enkele dorpen waar men de traditie wil hoog houden. Maar zoals vroeger? Nee! Nu moet men uit eigen zak betalen om te feesten. Vroeger was alles gratis en werd het feest door de verenigingen betaald, met een gratis vat van den brouwer er nog bovenop. Nu neemt men een volle menu; voorgerecht, soep, tussengerecht, hoofdschotel en dessert.

Vroeger was er maar één schotel, en eten maar, daarna alles doorspoelen met schuimend bier.

Nu drinkt men bij het eten witte of rode wijn. Nee teren was vroeger iets anders, de mensen leefden daar naar toe, weken op voorhand werd er over gesproken. Er waren mensen bij die van verschillende verenigingen lid waren en iedere teerdag présent waren. Nu is het de gewoonste zaak dat men regelmatig, zelfs door de week, op restaurant gaat. Vroeger was uit eten gaan alleen weggelegd voor rijkelui, de gewone man kon zich dit niet permitteren. Zo'n teerdag was voor hem een feest.

Neem nu Sint-Niklaas, de uitstalramen liggen al weken lang vol met chocolade Sinter Klazen, allemaal in verschillende vormen en kleuren. Sinter Klazen in speculoos liggen er charmant bij, of die speculoos op 6 december nog vers is, is voor mij een raadsel. Zij zullen er wel bewaarmiddelen in doen. In de grootwarenhuizen zitten de Sinten al enige weken op hun troon, de ene is aangekomen met het vliegtuig, de andere met een boot. En rond 6 december loopt de ene Sint de andere tegen het lijf. De peuters begrijpen er niets meer van, zodat op zeer jonge leeftijd de mythe van Sinter Klaas, kindervriend, doorgeprikt wordt. Vroeger had ieder kind zijn eigen fantasie van de brave man. Het gebeurde wel eens dat de Heilige man een bezoek bracht aan de school, maar dat was dan ook de echte. Dagen op voorhand werd er een brief geschreven deze werd dan op de schouw gezet zodat zwarte Piet hem kon komen halen. De Piet deed goed zijn werk want er is nooit een brief blijven staan, bij geen enkel kind. Er waren ook kinderen die hun brief rechtstreeks via de post naar de hemel stuurden, maar of deze brieven aankwamen valt te betwijfelen.

De avond van 5 december werd er, voor het slapen gaan, met popelend hartje, een mandje onder de schouw gezet met een stuk brood en een wortel voor de ezel en met een borrel voor

de goede oude Sint, die had dat nodig, zo koud op die daken! Menig kind sliep die nacht niet en stond al bij het ochtendgloren op om te zien of de Sint al geweest was en als men dan zag wat die brave man allemaal gebracht had kon de pret niet meer op en werd er luid gezongen van "dank je, dank je Sint Niklaasje"!!! De dingetjes die men gevraagd had lagen gewoonlijk niet in de korf. Meestal niet te duur speelgoed met meerdere zaken van algemeen nut, zoals handschoenen een warme sjerp, een pyjama, kortom Sint Niklaas wist goed wat men nodig had. Snoep ontbrak er niet evenals enkele mandarijntjes want de Sint kwam toch uit Spanje.

Nu schrijft men geen brieven meer naar de Sint. Nu neemt men de kinderen mee naar de grootwarenhuizen en laten daar de kinderen kiezen wat zij willen hebben de prijs is van geen belang. Vaak nemen zij hun speelgoed mee naar huis, dan wordt dat speelgoed overhandigd door de Klaas van het warenhuis en men is ook tevreden. De fantasie over de Sint wordt verdrongen door de gecommmercialiseerde wereld waar in wij leven. Zo loopt het van het ene in het andere. Men kan reeds Kerst- en Nieuwjaarsgeschenken kopen. De kerstbollen guirlandes en nagmaakte kerstbomen prijken nu al in de uitstalramen. Op 1 december gaat in alle winkelstraten de kerstverlichting reeds aan. Alles is op consumptie afgestemd, nostalgie en traditie zijn er niet meer. Kerstmis werd vroeger thuis gevierd. Nu gaan velen op wintersport of zoeken het warme zuiden op. De ware betekenis van Kerstmis wordt genegeerd, spijtig!!!

Isidoor Mertens

## Ivo van de hofboer

Ivo van de hofboer komt van zijn eerste jacht naar huis toe. Op de middag is hij weggegaan met Pat, de setter. Die leek wel dol geworden toen hij de jonge baas bij de kennel zag, met de jagershoed, het geweer en de weitas. Ivo had er vergenoegd om gelachen, ook hem zat de jachtdrift in het bloed.

Nu het avond wordt zijn ze allebei moe. Het is een zware tocht geweest over de wakke wegen en door de zompige ruigten van het broekland, dat verzopen ligt van de najaarsregens. Het zit de jager in de benen en zwaar ploffen zijn laarzen op het heidepad. De hond, te goed in zijn vlees nog, loopt kort op de hielen van zijn meester, de rokende tong uit de kwijlende bek. De dag is stil geweest, met een gesloten hemel, grijs als lood. Nu komt de avond over het land als een traag stijgende vloed. Het geeft haast geen verschil. Waar het heidepad ophoudt en de bredere zandweg langs de velden loopt zien ze sinds die middag voor 't eerst weer enig leven: Een boerenkar op een hoge weg en op een verre akker een rood vuur. En plots horen ze, rauw scheurend de lome stilte alom, de lange doodskreet van een slachtvarken. Het nare geluid doet Pat even stilstaan en de oren spitsen. Dan weet hij wat het te beduiden heeft. Het gaat hem niet aan en gelaten loopt hij weer in het spoor van zijn baas. Het schreeuwen herhaalt zich nog één keer, even lang en rauw, uitstervend in een diepe reutel.

Het komt van 't hof dat ginder, ver nog, zwaar en donker oprijst uit het vlakke land rondom. Met een rood licht door een venster van het achterhuis, als een baken voor de thuiscomers.

Even glijdt er een wrevelige trek over Ivo's gelaat. Slachter Ponus had wel vroeger op de dag kunnen komen. De hofboer houdt niet van avondwerk, het draait gewoonlijk op knoeien uit.

Duc, de oude waakhond, heeft de thuiscomers al in de neus en blaft hen een hees welkom toe. Pat voelt even de lust er op in te gaan, maar hij laat het bij een moedeloos zwaaien van zijn staart. Want het is voor hem nog een hele tocht langs de slootberm eer ze bij de vloedertjes komen achter in de boomgaard. Als de jager langs het raam van het achterhuis gaat ziet hij daarbinnen het grote slachtvarken op de ladder hangen, de vier poten gespreid en van kop tot staart gespleten. Ponus, met het hele ingewand in zijn armen, loopt naar het slachtberd en kwakt het daar op neer.

“Avond, boer!”

Zo groet Ponus en hij voegt er aan toe, met een gebaar naar de ladder:

“Zo heb ik er van 't jaar nog geen naar de varkenshemel geholpen!”

Dat is Ivo van de Hofboer naar het hart gesproken en hij is zo over zijn wrevel heen. Een poos staat hij er goedkeurend bij te knikken en dan grijpt hij eens in het nog niet verstorven vlees, Ponus ziet dat en met de vlakke hand kletst hij op de flank van het slachtdier.

“Ja, boer, 't is er aan te voelen dat er op het Hof op geen schep meel wordt gekeken. Met spoeling kweekt ge zulk vlees niet.”

Die Ponus is een gladde prater en de boeren horen hem graag. En hij slachtte keurig als altijd, geen pint bloed verloren en dat hele grote varken lijnrecht open.

“Goed werk, Ponus,” prijst Ivo, terwijl hij zich met een tevreden zucht neerlaat op de bank tegen de muur en zijn zwaargelaarsde benen spreidt. “Ik zou zeggen, slachter, daar hoort een borrel bij.”

“Voor mij niet gelaten, boer. Ik zie dat de jager er ook een verdiend heeft.”

Op de gootsteen ligt de buit, twee hazen en een fazantenhaan. Voor een eerste dag is de jacht goed geweest.

Met zijn voet stoot de jonge boer de deur van het woonhuis open.

“Moeder!”

Merrie van ‘t hof weet zo waarom ze geroepen wordt en ze heeft de fles en de glazekens mee. Terwijl ze schenkt gaat haar blik van het slachtvarken naar het wild op de gootsteen.

“Een echte moorderij lijkt me dat hier.”

“Dat brengt de tijd mee, bazin. Jagen en slachten, najaarsgewoonten allebei.”

Daarmee heft hij dat glazeken tussen duim en vinger, houdt het naar het licht en knipoogt er eens tegen.

“Op jullie gezondheid!”

“Van ‘t zelfde, Ponus.”

De boerin staat het wild te keuren. Zij is lang en schraal, maar voor de rest goed bewaard voor haar zestig jaren.

“De ene haas voor de burgemeester, de andere voor de secretaris en de fazant voor meneer pastoor. Sep moet nog naar het dorp toe vanavond, hij kan ze meteen wegbrengen. Zo mag het toch, jongen?”

“Mij allemaal goed, hoor!”

Het hindert de jonge boer dat zijn moeder hem, ook in bijzijn van vreemden, steeds zo blijft noemen.

“Ik jaag ook op goed van kerk en gemeente, verstaat ge, Ponus?”

“De goede politiek, boer.”

“Op één been kunnen we niet staan, moeder.”

“Weet ik ook, jongen. Daar staat de fles, ik laat er jullie de baas over.”

Ze verdwijnt in de huiskamer waar ze doende was met de avondkost.

Ivo vult de glazekens weer en zet zich op zijn gemak met zijn rug tegen de muur. Hij legt de benen over elkaar, stopt zijn pijp en zucht vergenoegd om de heerlijke loomheid die zijn leden bekruipt. Met een half oor luistert hij naar Ponus, die een en ander vertelt van wat hij zoal meemaakt bij zijn werk op de boerenhoven. Ondertussen staat de slachter te grabbelen en te snijden in de kwijlboel op het slachtberd. Handig vist hij er de dunnendarm uit, hem meteen uitstrijkend met het bot van zijn mes.

Ze zien iemand langs het raam komen. Er wordt op de deur geklopt.

“Binnen, ja!”

De deur wordt aarzelend opengestoken en een groot, potig boerenmens, in blauwlinnen kiel en broek, staat daar een poos te knipogen tegen het lamplicht.

“Avond samen... Ik zag licht hier en daarom ben ik maar langs achter gekomen.”

Ivo moet de man een poos bekijken eer hij meent te weten wie hij voor zich heeft.

“Van de Hoogt, geloof ik?”

“Zeg maar Zwarte Jan, zo kennen ze mij daar.”

“En nog zo laat op de dag? Iets aan de hand ginder?”

Dat is de man wel aan te zien. Hij moet de hele weg gelopen hebben, lijk hij naar adem staat te scheppen en met zijn mouw van zijn kiel het zweet uit zijn gezicht vaagt.

“Een van de koeien, boer, opgeblazen, zo dik!”

Hij maakt een breed gebaar rond zijn buik.

“Te veel rapen gevoerd, niet?”

“Zou wel kunnen, ja... En of ge eens wilt meekomen, boer?”

“Doen we, vent. Maar wat ik zeggen wil, op de Hoogt weten ze anders zelf raad voor zulke dingen.”

“Dacht ik ook, “zegt Ponus.

Zwarte Jan wordt er wat verlegen bij.

“Ja, boer, dat doen we. We steken er gewoon het mes in. Gisteren nog bij Hummeljaan, een jaarlingse was ‘t. Hij wil omhoog terwijl wij er mee bezig zijn, dat mes gebroken en ‘t beest kapot. Het mes steekt er nog in. Maar deze, ‘t is ons beste...”

“Ligt ze omver?”

“Dat doet ze, ja.”

“Goed, we zullen er werk van maken. Ga al maar voort gij, ik kom met de tuffer.”

Zwarte Jan mompelt een dankwoord en ze zien hem voorbij het raam schieten.

“Zoudt ge eerst geen stuksken eten, jongen?”

Merrie van ‘t Hof is tijdens het gesprek met de Hoogter binnengekomen.

“Doen we straks wel. Eerst mijn priem eens nakijken.”

“En zoudt ge niet beter de fiets nemen?”

“Nog altijd bang voor ongelukken, moeder? Daarbij, die koe ligt er vast al een hele tijd. Eer ze op de Hoogt op een ander om hulp gaan...”

“Zeg dat wel,” lacht Ponus, “lijk het daar allemaal betweters zijn.”

Ivo staat onder de lamp met een lange, dunne naald die door een even lang en dun buisje gaat.

“Even kijken of er geen roest op zit.”

De boerin stoot Ponus aan.

“Dat heeft hij van zijn vader-zaliger,” monkelt zij. “Die mochten ze voor een ziek beest ‘s nachts uit zijn bed halen.”

Een tijdje later zit Ivo op de motor. Hij is de enige van het hele dorp die met zulk een machine rijdt. Door iedereen wordt zo’n

tuffer voor een heel gevaarlijk tuig gehouden en op het Hof is er heel wat herrie geweest eer de jonge boer zijn zin kreeg en die petrolfiets mocht kopen.

Het pand ligt er hobbelig en een minder kloeke kerel als de Hofboer zou het lastig hebben om de zware motor in bedwang te houden. Hij neemt een zijweg om het dorp heen. Zo deed Zwarte Jan ook. Ivo mindert vaart als hij hem bijkomt.

“Als ge wilt kunt ge achterop zitten!” Roept hij.

“Neen, verongelukt gij alleen maar!” Krijgt hij van de Hoogter terug.

Op de Hoogt is het zoals de jonge boer het verwachtte. Hij komt er in een mufte potstal met een berookte lantaarn aan de lage zoldering van beschimmeld rijshout. De Hoogters staan er verzameld rond het zieke beest dat ze naar het midden van de stal hebben gesleept. Ze maken ruim plaats voor hem, maar van geen één krijgt hij een antwoord op zijn groet. Ivo schijnt daar echter niet op te letten lijk al zijn aandacht dadelijk naar de koe gaat. Die ligt daar op haar zij, met een buik als een ballon, de ogen groot en wit open en de kwijlende muil happend naar lucht.

“We zijn hier niets te vroeg gekomen,” zegt hij tot zichzelf.

Hij zit op de knieën naast de koe het vreselijk gezwollen lijf te betasten.

“De achterste rib,” horen ze hem mompelen, “vindt ze nu maar... hier moet ik ze hebben, ja... en de rechterschouder... zo zal het moeten.”

Hij houdt de lange priem tussen zijn tanden terwijl zijn duwende handen over de koe gaan. Nog eens moet hij die rib voelen en opnieuw schatten zijn ogen de juiste richting naar de rechterschouder. Dan duwt hij de priem samen met de schede helemaal in het koeienlijf. Hij trekt er de naald weer uit. Het

buisken blijft in de buik steken. Het uiteinde er van houdt Ivo stevig tussen zijn vingers gereed om het er uit te wippen zo de koe zich plots roeren mocht. Maar het beest houdt zich rustig.

“Ha... hoort maar, het komt.”

Men hoort een scherp suizen.

“Ba... verdomme...”

De toeschouwers wijken naar de staldeur terwijl ze hun neuzen dichtknijpen. Ook Ivo keert zijn hoofd weg van de koe. En daar kijkt hij, heel onverwacht in een paar meisjesogen, felle donkere ogen in een bruin gelaat, die onvervaard in de zijne blikken.

“He! ...” schrikt hij. “Vanwaar komt gij zo opeens?”

“‘t Is dan toch waar,” zegt ze, met iets als een glimlach, “wat ze van de Hofboer vertellen?”

“Wat vertellen ze van hem?”

“Dat hij meer oog heeft voor een koe dan voor een boerendochter. Ik heb hier de hele tijd gezeten.”

“Niets van gezien, neen.”

Intussen dwaalde zijn blik van haar ogen langs het lichtere bruin van haar hals dat wegschemert in de loshangende kraag van haar kleed. Hij meent nu te weten wie zij is.

“Verdorie, meisjes, waarvan zijt gij zo groot geworden?”

“Van veel pap eten, vroeg slapen en vroeg opstaan. En ik zou maar weer naar de koe kijken.”

Er komt beweging in het dier. Het suizen van het ontsnappende gas houdt immer aan en de buik vermindert zienderogen in omvang.

“Ik geloof dat ze het haalt, ja.”

“Ba... Is me dat een reuksken!”

Weer moet hij zich afwenden.

“Ja, wij mogen het alleen ruiken. Die daar...”

Even vonken haar ogen naar het groepken buiten de stal.

“Ze wilden er het mes in steken, zoals bij Hummeljaan gisteren. Maar ik wilde het niet hebben, toen moeder ook niet. En dan is onze vader om u gelopen. Ze hebben hier liever geen vreemden.”

“Weet ik... Gij ook niet?”

Even kijkt ze hem onderzoekend aan.

“Neen, ik ook niet. Of, ja, ‘t moet zijn dat wij ze nodig hebben.”

“Hoe heet gij, zeg?”

“Wat hebt ge daar aan?”

“O, helemaal niets. Houd het maar voor u dan.”

“Greet van de Zwarte noemen ze mij hier.”

Hij is alweer doende de slinkende buik te betasten, met een voorzichtig duwen hier en daar.

“Ze komt het door,” zegt hij.

“Zijt ge daar blij om?”

Hij kijkt haar verbaasd aan.

“Zeker ben ik dat. Gij niet soms?”

“Ba... een beetje wel, ja.”

“Gij lijkt me een rare, zeg!”

“Weet ik. Dat zeggen er meer.”

Daar komt Zwarte Jan aanhijgen.

“Hoe... hoe gaat het er mee?”

“Ze begint al weer gewoon te asemen. En ik hoor niets meer, het buisken mag er wel uit, daar... Er zit haast geen bloed op, kijk maar.”

“Mag ik ze nu los laten?”

Zo vraagt Greet. Ze heeft al die tijd de koe bij de horens gehouden.

“Ja, doe maar.”

De koe richt dadelijk haar kop op, trekt haar poten bij en een poos later staat ze overeind.

“Verdomme,” zegt Zwarte Jan, “is met dat goed afgelopen.”  
Dan begint hij te tasten op de huid van het dier. Ivo helpt hem, de dichte haren open strijkend.

“Hier is ‘t. Haast niet meer dan een speldeprik.”

“Verdomme, verdomme...”

Ze staat Zwarte Jan rond zijn koe te draaien. Bet komt er ook bij. Ze staan daar met hun twee als kinderen die blij zijn omdat ze iets hebben teruggevonden. Intussen is Ivo bezig met een greepje stro de priem schoon te vagen.

“Ge kunt wel even uw handen wassen,” zegt Greet.

Dat wil hij wel doen. Zwarte Jan houdt hem tegen.

“En hoeveel moeten wij u voor de moeite?”

“Helemaal niets, man. Ik doe het uit liefhebberij maar.”

“Echt?”

“Echt, ja. Weet gij dan niet wat ze van mij overal vertellen, neen? Die Greet van jullie weet het wel. Ze zeggen van mij dat ik meer oog heb voor een koe dan voor een boerendochter.”

Daar moet Bet hard om lachen. En Zwarte Jan geeft hem een klop op de schouder.

“Nog zo dom niet, boer. Een koe verkoopt ge als ‘t geen goede is, maar een wijf houdt ge voor het leven aan uw been.”

“Of ge ‘t weet, vent!”

Dan volgt hij Greet over de voorstal naar het achterhuis. Daar staat een emmer water. Greet reikt hem het zeeppotje aan en ze houdt een handdoek klaar. Terwijl hij over de emmer gebukt staat, kijkt hij naar haar benen, die slank en toch stevig zijn.

“Nog nooit zo’n paar gezien, neen?”

Hij weet zich betrappt en zijn nek kleurt er rood van.

“Neen, alleen maar koeiepoten.”

Als ze hem de handdoek aangeeft, grijpt hij er opzettelijk naast. Greet is hem echter te vlug en zwiert hem de doek om zijn kop. Eer hij er zich van bevrijd heeft staat ze al te lachen in de deur

van de voorstal.

“Gij, verdomds spook!”

“In ‘t dorp laten ze zich gemakkelijk pakken, niet? Zeker door zo’n enige, dikke boerenzoon.”

“De ene of de andere keer krijgen ze u ook wel eens, meisken.”

“Dat zal dan een rappe moeten zijn.”

“Die zijn er, wees maar gerust.”

Greet gaat hem voor, terug naar de stal.

“Ik kom morgen nog een kijken,” zegt hij.

“Naar de koe?”

“Natuurlijk. Ge weet toch wat ze overal van mij zeggen.”

De Hoogters zijn nu allemaal in de stal gekomen. Ze staan de koe te keuren en te betasten.

“Laat ze maar een dag of wat vasten nu,” raadt Ivo aan, “en ik zou maar stilaan doen met de rapen.”

“Doen we, boer,” belooft Bet. “En dat ge bedankt zijt.”

Daar steekt Bottenhaak zijn valse snuit naar voren.

“Zulk beest hebt gij niet in uw stal, he!”

“Neen, op het Hof staan er zo geen beesten.”

“Hooft ge dat, mannen?”

Ivo kijkt hem heel verwonderd aan. Dan lacht hij:

“Wat dacht ge dan wel, dat die mannen doof waren soms?”

Bottenhaak wordt al een beetje wit om zijn neus.

“Wat voor beesten staan er dan wel op het Hof?”

“Betere.”

“Wat heb ik jullie gezegd!” Sist Bottenhaak zijn burens toe.

“Maar ik wil daarmee geen kwaad van jullie zeggen.”

“Neen, maar we weten het toch maar weer hoe die van ‘t dorp over ons spreken.”

De jonge boer staat groot en breed voor de Hoogter en kijkt hem rustig in de ogen.

“Ge hebt er toch zelf om gevraagd, is ‘t niet? En ik ben gewoon



van nooit te liegen, waarom zou ik het dan voor u wel doen?"

"He-he! ..." gibbonet Hummeljaan.

Ook Bunt en Drieken staan te grinniken, in de verwachting dat ze daar nog wat gaan te zien krijgen. Want Bottenhaak ziet nu helemaal wit in zijn gezicht en zijn handen glijden tastend langs zijn broekspijpen.

Dan staat Zwarte Jan plots voor hem.

"Hoor een hier, Bottenhaak, heb ik de Hofboer naar hier gehaald of deed gij dat?"

Even aarzelt de andere. Dan sist hij, zo woedend dat de kladden speeksel in 't rond vliegen:

"Nee, Zwarte, ik heb hem niet gehaald. En nooit van mijn leven zal ik er ene van 't dorp gaan vragen om naar mijn koeien te komen kijken. Veel liever nog zie ik ze allemaal kapot gaan."

"Weten we, vent, daar zijt gij Bottenhaak voor."

Dan komt Greet. Ze stond al de tijd op de voorstal tegen een stalrepele geleund. Ivo kijkt haar even aan. Staat zij dan toch aan zijn kant? Of had ze misschien verwacht dat hij zich door die nijdiggaard liet bang maken?

"He-he! ..."

"Kop toe, gij verdomdse blater!"

Bottenhaak staat daar nog een poos lelijk te kijken en met zijn handen te draaien.

"Foert allemaal!"

En met een ruk keert hij zich om en beent de stal uit.

"'t Wordt ook mijn tijd," zegt Ivo. "Ik kom morgen nog eens weer."

"Ja...", aarzelt Zwarte Jan, "als ge denkt dat het nodig is."

"Zo'n beest is het u dan toch waard?" vraagt Bunt.

"En koe is voor mij een koe. Of ze nu op de Hoogt staat of in het dorp ginder, 't blijft eender voor mij.

"Ha, zijt gij er zo een..."

"Hij ziet gaarne koeien, liever dan meisjes."

Dat is Greet weer. Ze moeten er allemaal om lachen en de Hofboer wordt nu vriendelijker bekeken. Dat betert nog als hij zegt, na de koe hier en daar betast te hebben, dat het geen van de slechtste is.

"Deugd steekt er wel in. Een paar maanden in een goede wei en ge zoudt dat beest zien veranderen!"

"Goede wei, h  ! ... Goede wei moet ge op de Hoogt nergens gaan zoeken."

De gezichten worden plots weer hard. Met zo te spreken doet Hummeljaan de Hoogt weer achteruit.

"Bij ons was 't van de zomer ook maar dun, hoor!" lacht Ivo.

"Die hun grond wat op de hoge kant hadden moesten ook gaan bij voederen de laatste tijd. Daar werd genoeg stro naar de weide gereden."

Daarmee is dat domme gezegde van Hummeljaan weeral vergeten.

"En ginder zijn er nu ook die met geweld rapen voeren en al eens met een opgeblazen koe zitten. 't Is voor dit seizoen mijn vierde al."

"En allemaal er door gekregen, ja?"

"Ja, maar ik moet zeggen, ik heb er altijd geluk bij."

Bet vindt die jonge Hofboer helemaal niet hovaardig.

"En hij kent er wat van ook!" lacht zij.

"Ja-ja..." teemt Bunt, "ik denk zo dat hij het van geen vreemden heeft. Is 't waar wat ik eens van uw vader hoorde vertellen, dat die een kalf kon uitbenen in het lijf van de koe en er een ledig vel uithalen?"

"Dat heb ik hem zelf zien doen."

't Was overal geweten van de oude Hofboer dat die voor geen veearts moest gaan omstaan. Hij moet het in de tijd allemaal van die Hollander geleerd hebben, Grote Kees noemden ze hem.

Die had ginder in zijn streek een of ander tegen de wet ondernomen en daarom was hij voor een tijdje over de grens gekomen. Het wilde lukken dat hij op het Hof om werk kwam vragen juist toen ze daar met een kalkkoe stonden die te nauw was. En Grote Kees had het toen op die manier in orde gebracht. Hij mocht op het Hof blijven en toen hij weer terug kon naar waar hij van gekomen was, had hij de oude Hofboer al zijn kunsten overgeleerd. En zijn zoon werd er haast even knap bij. "Zoudt gij het ook aandurven waar we 't daar juist over hadden?" Wil Bunt nog weten.

"Ja... ik moet het nog voor de eerste keer doen, maar ik weet hoe het gebeuren moet en ik heb er ook het gerief voor. Maar, de eerste keer zou het toch een van mijn koeien moeten zijn." Hij doet een paar schreden naar de staldeur, keert zich dan weer om.

"Om nog eens van goede wei te spreken, die kunt gij hier hebben op de Hoogt, zoveel ge maar wilt. Natuurlijk komt er een hoop werk bij kijken."

"He-he! ..."

"Of denkt ge dat ik niet weet wat het Broek is? Ik heb er vandaag nog de halve dag lopen jagen."

"Ja, schokschoudert Zwarte Jan. "Maar dat liedje hebben we al meer horen zingen. Meester Baks kan er ook over spreken, over sloten graven en afwateren en zo."

"He-he! ... En buiskens in de grond steken en wat nogal van die prutserij."

"Is helemaal geen prutserij, vent. Hebben wij ook gedaan in ons Laar. Dat stond de halve winter en nog een stuk van de vroegtij onder water. Kom er nu maar eens kijken, 't is van de beste grond die we hebben."

"Ja," zeggen de mannen, "Ja..."

"Och, 't is alleen maar kwestie van te durven aanpakken."

"Hoe durft hij het zeggen!" schimpt Greet. "Dat wil zeggen dat jullie er te lui voor zijn."

Ivo kijkt haar rustig aan.

"Zo kan men het uitleggen, ja. Maar 't zou ook kunnen dat ze schrik hebben er aan te beginnen en dat ze er mee gaan wachten tot het te laat is."

"Te laat?"

"Zeker, mensen. 't Zou kunnen dat de ene of de andere dag iemand van 't dorp sloten gaat graven in het Broek."

"Nee," zegt Bunt, "dat laten we nooit toe."

"Wat zult gij daar aan te beletten hebben, boer? 't Is daar allemaal gemeentegrond. Voor ontginning kunt ge hem voor negen jaar gratis in pacht krijgen en dan hebt ge de voorkeur bij de verkoop. En ginder bij ons komt er nog grondhonger met de tijd, eens dat de boeren er volop met grote zonen en dochters gaan zitten. Ja, als ik van jullie was, ik zou daar maar eens goed over nadenken."

Nu is 't waarlijk hoge tijd voor hem, ze zullen thuis ongerust worden. Zijn moeder heeft het niet op die tuffer, moet ge weten. "Tot morgen dan maar!"

Bij de staldeur kijkt hij nog eens om naar het meisje op de voorstal.

"En gij, bedankt voor de goede hulp, hoor!"

Daar vindt Greet van de Zwarte zo dadelijk geen antwoord op. Buiten de stal staan Hein en Jaan en nog een paar bengels bij de tuffer. Ze willen er de Hofboer mee zien weggrijden.

Ivo draait aan de handvatsels en trapt de machine aan gang. Bij 't plotse knallen en ronken wijken de jongens een eindeken achteruit.

"He! ... Zijt g'er bang van!" Lacht hij.

Nee, Hein van de Zwarte is niet bang. Hij gaat vlak bij de daverende tuffer staan en legt zijn hand op het zadel.

“Even opzitten!” roept Ivo. En eer Hein weet wat er met hem gebeuren gaat, voelt hij zich door een sterke vuist opgetild en zit hij op het zadel. Hij wil er zo weer af, maar als hij de Hofboer hoort lachen bedwingt hij zijn vrees en ‘t duurt niet lang of hij heeft er pret in. Tot Ivo hem weer uit het zadel tilt.

“Neen,” zegt hij, “gij zijt geen bange, gij. De ene of de andere dag leer ik er u nog mee rijden ook.

Dan zwaait hij zijn been over het zadel, prutst hier en daar even aan de machine en rijdt dan, met beide voeten mee trappend op de grond, de straat over. Eens op het paadje aan de andere kant geeft hij gas en schiet hard knallend, met een lange lichtstraal voorop, weg in de avond.

De jongens zwijgen zolang ze het geluid van de tuffer horen kunnen. Hein weet met zijn groot geluk geen blijf. Hij heeft op de tuffer gezeten en hij was niet bang! En, dat hebben ze allemaal gehoord, Jaan en Sooi van Drieken en Susken van Hummeljaan, de Hofboer gaat hem nog leren rijden ook!

Die winterse zondagavond zit Kantetil met haar werkkussen in het achterkamerke van haar huis. De blauwglazen petroleumlamp staat op de vensterplank en een dikgebukte waterfles op het tafeltje daaronder. Kantetil schikt het kussen zo op haar knieën dat het licht van de lamp door het water in de fles gaat en met een helwit vlekje gericht terwijl haar vingers vliegenvlug de bouten door elkaar kletsen. En even vlug prikt ze almaardoor de speldekens, al naar de lijnen van het patroon op het lichtgroen karton.

Het moet een groot werk worden, een zo groot heeft Kantetil nooit opgezet.

Zij is er aan begonnen misschien wel vijf jaren geleden. Soms bleef het maanden liggen en zij raakte het haast vergeten, om het dan plots weer ter hand te nemen. De vrouwen van de Hoogt

weten er van. Ze vragen er soms naar en zij zijn er al eens naar komen kijken. Een Madonna moet het worden. Op het patroon kunt ge het helemaal zien. Het werd nagetekend van een echt schilderij van een beroemde kunstschilder. Als het kantwerk af is laat Kantetil het in een gouden lijst zetten op een helblauwe achtergrond.

Ze stonden er steeds maar bij te kopschudden, Bet van de Zwarte, Token van Drieken, Stina van Hummeljaan, Mie van Klotter en Lies van Bunt. Een mirakel was het voor hen hoe Kantetil, ge moet haar handen zien, zo iets fijn in elkaar weet te flikken. En zo bliksemrap dat ge er dagen op moogt zitten kijken en het dan nog niet nadoet.

Als Kantetil er mee doende is, lijkt deze stille avond weer, dan is die hardheid er niet meer op haar wezen. Dan kijken haar ogen wonderzacht en dan lijkt zij plots een heel jonge vrouw weer. Dan zit zij er soms bij te zingen, stil neuviënd, een liedje van toen ze nog klein was. Het zijn schone uren voor Kantetil en zo kent haar niemand op de Hoogt. Af en toe vallen haar handen stil en een poos zit ze dan te kijken naar iets dat in het kamerken niet te zien is, iets van heel lang geleden en waarvoor ze nog voor de eerste keer met iemand spreken moet. Dat wat de mensen van Kantetil zeggen doet dat zij een groot en moeilijk raadsel is.

Buiten staat de klare vriesnacht over het land onder de sneeuw. Geen zuchtje is daar te horen. In de hoek van het kamerken snort het potkacheltje en op het kantkussen tikken de bouten. En zo blank als de sneeuw daarbuiten straalt er het lieve gelaat van de Madonna.

Dan klinkt er heel uit de verte een traag aanzwellend gerucht. Kantetil heft luisterend het hoofd. Tot zij het geluid herkent. ‘t Is de Hofboer weeral. Ge moet het maar durven met die motorfiets op zulke gladde wegen. En ge moet nog meer durven

om naar de Hoogt te komen vrijen als ge de rijkste boer van het dorp zijt. Daar rijdt hij al voorbij, met een geweld dat de lamp op de vensterplank flakkeren doet.

Het is nu al de derde zondag dat die jonge dwaas naar de Hoogt komt rijden. Het zal een knal geven als dat ooit in het dorp geweten wordt! De Hofboerin krijgt er wel iets van. Wat moet die rijkaard ook achter zo'n Hoogste meid lopen doch? Och, men kan het zo raden wat hij van haar hebben wil. Die Greet van de Zwarte, zij is er zo een waarvan al lang gezegd wordt dat er om haar nog hard zal gevochten worden. Maar, hij mag dan nog de steenrijke Hofboer zijn, gemakkelijk heeft hij het niet bij de Zwarte. Hij moet nog altijd voor de eerste keer met Greet alleen zijn. Hij kan daar de hele zondagavond met Zwarte Jan en Bet zitten praten over het geboer en de beesten zo maar. En als het slapenstijd wordt gaat Greet, die er de hele avond zwijgend heeft bijgezeten, heel gewoon de zoldertrap op.

Met Kantetil haar goede rust is het opeens gedaan. Ze haakt het kussen van de staander, vouwt er de blauwe doek omheen en draagt het naar de kast in de schone kamer. Dan draait ze de lamp uit en gaat bij het vensterken zitten, te kijken en te peinzen zo maar.

In het kamerken is het donker met alleen een streepken licht dat uit de gebarsten buik van het kachelkje valt. Buiten is er de sneeuw, heel wit en koud. Doorheen de kale vlierstruik kan Kantetil een lang stuk zien van de weg naar het dorp toe. Met rechts op hoge, dunne waaibomen langs waar de beek loopt en links de hei tot waar zij die hoge bult heeft.

Dat kleine, dode lapje wereld, waarop voor geen ander mens wat te zien valt, het wemelt plots van verre herinneringen. Daar gaan en daar komen mensen, goede bekenden allemaal. Zij zien Kantetil daar zitten achter haar vensterken, zij kijken haar aan en zij knikken haar toe. Dan is het een drukke straat weer, met

hoge en schone huizen. In een daarvan kan men naar binnen kijken. Daar is een heer en daar is een dame. Daar komen er nog, veel heren en veel dames. En dan wordt er daar feest gevierd, met veel licht in de hoge, kristallen luchters. Daar is een jonge man in avondkledij, met glimmendglad gestreken haren, donkere ogen, trots gekrulde knevel en een lachende mond. Die komt naar het vensterken toe, alleen zijn gelaat ziet men nu nog, het wordt groter en groter, het vult het hele raam. Dan is het weg. En dan is er niets dan de koude en witte buiten weer, als een doek dat over zware geheimen wordt strakgetrokken.

In het kachelkje kraakt een houtblok open en door de scheur licht even een fellere gloed. En Kantetil is plots rechtop gaan zitten, luisterend naar iets dat zij alleen maar horen kan, lijk zij het gewoon is de stilte te beluisteren zovele avonden in haar eenzame leven. Daar komt iemand op stille voeten door de straat haar huis voorbij. Even later ziet zij hem. Bottenhaaks Rikus, die is het, en het moet een boomhak zijn wat hij op zijn schouder draagt. Wat moet hij daarmee zo laat op de avond? Och, mogelijk die vos waar ze het in de week over hadden. Daar werden hier en daar kiekens geroofd. Ze vonden bloed op de sneeuw en de sporen van een vos. De mannen meenden ongeveer te weten waar het beest zijn hol had. Maar waarom er bij avond op uit gaan? Het is niet de eerste keer dat ze een vos uitgroeven, maar dan gebeurde dat in de dag omdat zo'n heerschap dan meestal in zijn pijp zit. Rikus zal de eer voor hem alleen willen; Ja, dat heeft hij van geen vreemde. En tenslotte kan het Kantetil weinig schelen wat zo'n pummel van een Bottenhaaks Rikus 's avonds met een boomhak op de hei gaat uitrichten.

De volgende morgen staat de Kruk al heel vroeg in zijn achterdeur te kijken naar iets zwarts ginder een paar honderd

meter achter zijn tuinhaag. Dan meent hij te weten wat het zijn kan. Hij roept zijn vrouw er bij.

“Zeg eens, hebt gij de Hofboer horen terugkomen van de nacht?”

Neen, nu de Kruk het zegt, ze hoorde hem niet.

“Dan moet hij het zijn ginder.”

En zo wordt Ivo van ‘t Hof door de Kruk gevonden, met een gebroken been en haast doodgevroren. Iemand hakte daar een diepe voor in het pad en gooide er sneeuw in. Negen dagen hangt het leven van de Hofboer aan een zijden draadje maar dan wint het zijn kloeke lijf. Blijft zijn been nog. Het koud vuur komt er in en ze moeten het afzetten, boven de knie. Het is al zomer aan ‘t worden als ze hem voor de eerste keer weer buiten zien waar hij doende is met een houten been leren lopen. Het onderzoek leverde niets op. Op de Hoogt deed er geen een zijn mond open. En waarom zou de dader er een van de Hoogt moeten zijn? Of hebben ze de Hofboer niet veel dichterbij het dorp gevonden? En, och, zulk volk heeft dikwijls meer vijanden dan men denken zou.

De ene die er meer van weet houdt het bij haar andere geheimen. Nog die eigenste zomer trouwt de Hofboer met de boerendochter die door zijn moeder daarvoor reeds lang werd uitgezocht.

Leo Op de Beeck

## Inhoud

Voorwoord	blz. 1
Het Hofke van Chantraine	blz. 4
Kerststallen in Oud-Turnhout	blz. 5
Statutaire Algemene Vergadering	blz. 6
Archieven in de Provincie Antwerpen	blz. 7
1 januari 2002, 25 jaar na de fusies van gemeenten	blz. 13
Sint Niklaas verhaal	blz. 25
Vondstberichten Oud-Turnhout	blz. 28
De gemeenteraad 100 jaar geleden	blz. 30
Uit mijn dagboek	blz. 32
Ivo van de Hofboer	blz. 36

## CORSENDONCA

### Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 100 fr.

Redactie en lay-out : Roger Van Mierlo  
Draaiboom 4  
2360 Oud-Turnhout

Elk artikel of verhaal handelend over ons dorp, zowel van vroeger als nu en dat geschikt is voor ons tijdschrift, is steeds welkom op boven vernoemd redactie-adres.

### Lidmaatschap

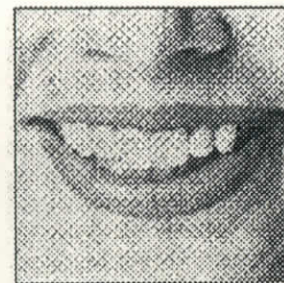
Het lidgeld bedraagt 7,50 euro per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **646-6074380-60 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

### Contact adressen

Wim van Hout, Polderstraat. 30	tel: 014/41.65.72 e-mail: wim.van.hout@advalvas.be
Jan Sels, Draaiboom 98	tel: 014/45.18.12 e-mail: sels.jan@skynet.be
Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4	tel: 014/45.10.88 e-mail: miguet.hugo@pi.be
Rudy Cornelis, Polderstraat. 57	tel: 014/42.65.85 e-mail: RCornelis@advalvas.be
Leo van Hooghten, P. Dielsstraat 23	tel: 014/45.22.56 e-mail: leo.vanhooghten@ping.be
Roger Haeseldonckx, Werkendam 142	tel: 014/41.96.08
Roger van Mierlo, Draaiboom 4	tel: 014/72.06.24 e-mail: roger.van.mierlo@pandora.be

# delta lloyd

## BELEGGINGSADVIES



### ONS DOEL, UW GLIMLACH

**KANTOOR OOSTHOVEN  
POLDERSTRAAT 29  
TEL. 014/41 16 35**

**KANTOOR OUD-TURNHOUT  
STWG. OP TURNHOUT 22  
TEL. 014/45 37 73**